

22 հունվարի 2020 թ.

**Պետությանը և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին կատարվող
Նվիրաբերությունների գործընթացի կարգավորման վերաբերյալ**

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սույն փաստաթղթով ներկայացվում են առաջարկություններ պետությանը և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին կատարվող նվիրաբերությունների գործընթացի կարգավորման վերաբերյալ՝ ապահովելու դրա թափանցիկությունը և հաշվետվողականությունը:

Գործող իրավակարգավորումներ

Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին կատարվող նվիրաբերությունների հիմնարար իրավակարգավորիչ ակտը **ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքն է**: Թեև այն ամրագրում է նվիրաբերությունների հիմնական դրույթները, գործընթացի կարգավորումներում մտում են մի շարք բացեր:

Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին գույքի կամ իրավունքների նվիրատվությունը կարող է իրականացվել **բացառապես որպես նվիրաբերություն**: Նվիրաբերությունների հիմնարար իրավակարգավորիչ ակտը **ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքն է**, որի 605-րդ հոդվածը սահմանում է հետևյալը.

1. Նվիրաբերությունն է ճանաչվում գույքի կամ իրավունքի նվիրատվությունը հանրագուտ նպատակներով:

Նվիրաբերություններ կարող են արվել քաղաքացիներին, բուժական, դաստիարակչական հիմնարկներին, սոցիալական պաշտպանության ու նույնանման այլ հաստատություններին, բարեգործական, գիտական և ուսումնական հաստատություններին, հիմնադրամներին, թանգարաններին ու մշակույթի այլ հաստատություններին, հասարակական և կրոնական կազմակերպություններին, ինչպես նաև պետությանն ու համայնքներին:

2. Նվիրաբերությունն ընդունելու համար որևէ մեկի թույլտվություն կամ համաձայնություն չի պահանջվում:

3. Նվիրաբերողի կողմից գույքի նվիրաբերությունը քաղաքացուն պետք է պայմանավորված լինի, իսկ իրավաբանական անձանց՝ կարող է պայմանավորված լինել այն որոշակի նշանակությամբ օգտագործելով: Այդպիսի պայմանի բացակայության դեպքում քաղաքացուն կատարված նվիրաբերությունը համարվում է սովորական նվիրատվություն: Մնացած դեպքերում նվիրաբերված գույքը նվիրառուն **պետք է օգտագործի դրա նշանակությանը համապատասխան:**

4. Նվիրաբերությունը որոշակի նպատակով օգտագործելու համար ընդունած իրավաբանական անձը **պետք է վարի նվիրաբերված գույքի օգտագործման բոլոր գործառնությունների առանձնացված հաշվարկ:**

5. Եթե իրադրության փոփոխման հետևանքով նվիրաբերված գույքի օգտագործումը նվիրաբերողի սահմանած նպատակին համապատասխան դառնում է անհնար, **այն կարող է օգտագործվել այլ նպատակով միայն նվիրաբերողի համաձայնությամբ**, իսկ նվիրաբերող քաղաքացու մահվան կամ իրավաբանական անձի լուծարման դեպքում՝ դատարանի վճռով:

6. Եթե նվիրաբերությունն ստացողը նվիրաբերած գույքն օգտագործել է նվիրաբերողի սահմանած նշանակությանն անհամապատասխան, կամ այդ նշանակությունը փոփոխվել է սույն հոդվածի 5-րդ կետով նախատեսված կանոնների խախտմամբ, ապա նվիրաբերողը, նրա ժառանգները կամ այլ իրավահաջորդն իրավունք ունեն պահանջել նվիրաբերության վերացում:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի համաձայն՝ քաղաքացիական իրավունքները և պարտականությունները ծագում են օրենքով նախատեսված պայմանագրերից և այլ գործարքներից, ինչպես նաև այն պայմանագրերից ու գործարքներից, որոնք թեև օրենքով նախատեսված չեն, սակայն դրան չեն հակասում: Ուստի **նվիրաբերության գործընթացը իրավական առումով պետք է ձևակերպվի բացառապես պայմանագրով, իսկ պայմանագիրը (երկողմ կամ բազմակողմ) կարող է կնքվել ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից**: Պայմանագրով պետք է նախատեսվեն կողմերի բոլոր իրավունքներն ու պարտականությունները, պայմանագրի վավերության պայմանները և ժամկետները, ինչպես նաև կողմերի ցանկությամբ քաղաքացիական օրենսգրքին չհակասող ցանկացած դրույթ:

Նվիրաբերության պայմանագիր կարող են կնքել միայն իրավաբանական անձինք, այսինքն՝ **ՀՀ կառավարությունը և տեղական ինքնակառավարման մարմինները**:

«Պետական կառավարչական հիմնարկների մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ պետական կառավարչական հիմնարկն **իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող կազմակերպություն է**, որն ստեղծվում է Հանրապետության Նախագահին, օրենսդիր, գործադիր, դատական իշխանության մարմիններին, դատախազությանը, տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, ինչպես նաև օրենքի հիման վրա ստեղծված՝ պետական կառավարչական գործառույթներ իրականացնող այլ պետական մարմիններին (այսուհետ՝ պետական մարմին) վերապահված լիազորությունների լիարժեք և արդյունավետ իրականացման և քաղաքացիական իրավահարաբերություններին նրանց մասնակցության ապահովման նպատակով: Պետական կառավարչական հիմնարկների փոխարեն նվիրաբերության ստացման պայմանագրեր ՀՀ անունից կարող է կնքել ՀՀ կառավարությունը:

Իրավական բացեր

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով սահմանված չեն ՀՀ կառավարության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ստացվող նվիրաբերությունների ընդունման սահմանափակումները, թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և գործընթացի նկատմամբ վերահսկողությունը: Հաշվի առնելով, որ օրենսգիրքը տալիս է հիմնական դրույթները, ցանկալի է դրանք սահմանել ենթաօրենսդրական ակտով՝ ՀՀ կառավարության որոշմամբ՝ տարածելով դրույթները բոլոր պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ստացվող նվիրաբերությունների վրա:

Առաջարկներ

ՀՀ կառավարության և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից ստացվող նվիրաբերությունների ընդունման սահմանափակումները, թափանցիկությունը, հաշվետվողականությունը և գործընթացի նկատմամբ վերահսկողությունը կանոնակարգելու նպատակով առաջարկվում է հետևյալը.

1. Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում ստացվող նվիրաբերությունները **անկախ նվիրաբերվող գույքի, դրամական միջոցների չափից և քանակից, նվիրաբերությամբ փոխանցվող իրավունքի տեսակից ենթակա են հրապարակման այդ մարմնի պաշտոնական կայքում՝** պայմանագրի կնքումից հետո 3-օրյա ժամկետում: Նվիրաբերության պայմանագրերի հաշվառման ձևաթղթերի տիպային օրինակները, նվիրաբերության առարկաների հանձնման-ընդունման կանոնները պետք է նախատեսել նույն կարգով՝ հավելվածով:
2. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններում նվիրաբերության պայմանագրերը պետք է կնքվեն **բացառապես ավագանու դրական եզրակացության առկայության դեպքում:**
3. Նվիրաբերությունը **չպետք է ենթադրի նվիրաբերողի համար պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից համարժեք իրավիճակների համեմատությամբ բարենպաստ պայմաններով իրավունքների տրամադրում:** Այդպիսի դեպքերում կնքված նվիրաբերության պայմանագրի վերացման հարցը պետք է քննվի գործընթացում դերակատարում ունեցող պատասխանատու պաշտոնատար անձի քաղաքական և(կամ) քրեական պատասխանատվության հարցի բարձրացմանը զուգահեռ:
4. Պետք է **արգելել նվիրաբերություններ կատարել դատական համակարգին և իրավապահ մարմիններին:**
5. Նվիրաբերության պայմանագրերի կատարման, այդ թվում՝ դրանց հրապարակման գործընթացի նկատմամբ **անմիջական հսկողությունը պետք է վերապահել պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի ոչ քաղաքական պաշտոն զբաղեցնող պաշտոնատար անձի՝** պարտականությունների չկատարման դեպքում կարգապահական պատասխանատվության հնարավորությունը նախատեսելու նպատակով:

Առաջարկվող իրավակարգավորումների ներդրման դեպքում հստակեցվում է նվիրաբերության գործընթացում **պետության կամ համայնքի կողմից ներգրավված պաշտոնատար անձանց կարգապահական, քրեական և քաղաքական պատասխանատվությունների սահմանները:** Մասնավորապես՝ գործընթացի օրինականության համար անմիջական պատասխանատու պաշտոնատար անձը (ոչ քաղաքական պաշտոն զբաղեցնող՝ օրինակ քաղաքապետարանի վարչության պետը) կարող է ենթարկվել կարգապահական և քրեական պատասխանատվության: Որպես **կարգապահական պատասխանատվության** տեսակ կարող է կիրառվել նկատողություն, դիտողություն, փոխադրում ավելի ցածր պաշտոնի և այլն, որոնք կանոնակարգված են տվյալ գերատեսչության ներքին իրավական ակտերով: **Քրեական պատասխանատվության** կարող են ենթարկվել պաշտոնական դիրքի չարաշահման, լիազորությունների անցման, յուրացման և այլ հանցակազմերի համար, որոնք կարգավորված են ՀՀ քրեական օրենսգրքով: **Քաղաքական պատասխանատվությունը** օրենսդրական կարգավորում չունի և կիրառվում է քաղաքական սովորույթի ուժով, ինչպես օրինակ՝ նախարարներին կամ քաղաքապետին քաղաքական պաշտոնից ազատումը: